

Vergaderjaar 2018–2019

35 000 VI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI) voor het jaar 2019

Nr. 5

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 oktober 2018

Op 12 juni 2018 heb ik u per brief geïnformeerd over de wijze waarop ik invulling wil geven aan de ambitie uit het Regeerakkoord dat vrijwilligers, die werken met mensen in een afhankelijkheidssituatie, gratis een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) kunnen aanvragen.¹ Ik heb in deze brief onder andere aangegeven dat de nieuwe regeling Gratis VOG voor vrijwilligers op 1 november aanstaande in zal gaan. Naar aanleiding van deze brief heeft een schriftelijk overleg plaatsgevonden, waarbij ik vragen heb beantwoord over onder andere de effectiviteit van de regeling, het toekomstig gebruik en de rol van de koepelorganisaties.² Een aantal Kamerfracties heeft mij verzocht om voor 1 november aanvullende informatie te verstrekken over de regeling. Met deze brief geef ik aan dit verzoek gehoor. Ik zal u in deze brief achtereenvolgens informeren over de organisaties die in aanmerking komen voor de nieuwe regeling, het aanvraagproces en de wijze waarop ik u zal informeren over de voortgang. Meer informatie over de regeling Gratis VOG voor vrijwilligers komt voor 1 november tevens beschikbaar op de website www.gratisvog.nl. De criteria die van toepassing zijn om een organisatie aan te merken als Gratis VOG-organisatie zijn vastgelegd in de regeling die ik voor 1 november zal publiceren in de Staatscourant.

Welke organisaties komen in aanmerking voor de regeling?

Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde voor de samenleving. Ik vind het van belang dat organisaties, waar vrijwilligers actief zijn, voldoende aandacht hebben voor de risico's op grensoverschrijdend gedrag door vrijwilligers. Ook van belang is dat deze organisaties een actief en gedegen beleid formuleren deze risico's te beperken. Hier is op dit

¹ Kamerstuk 34 775 VI, nr. 106.

² Kamerstuk 34 775 VI, nr. 120.

moment nog niet altijd sprake van. Onderdeel van dit beleid kan zijn dat organisaties een VOG verlangen van hun vrijwilligers

Het uitgangspunt van de nieuwe regeling is dat een VOG gratis aangevraagd kan worden door *alle* vrijwilligers die werken met mensen in een afhankelijkheids-situatie. Er is dus sprake van een verbreding ten opzichte van de bestaande regeling, omdat voor meer vormen van vrijwilligerswerk gratis een VOG kan worden aangevraagd. De bestaande regeling valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister voor Rechtsbescherming en ziet alleen op vrijwilligers die werkzaam zijn bij *vrijwilligersorganisaties* die werken met mensen met minderjarigen of mensen met een verstandelijke beperking. De bestaande regeling heeft als doel het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De nieuwe regeling zal onder de verantwoordelijkheid van de Minister van VWS vallen. Met de nieuwe regeling wordt beoogd verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag door vrijwilligers te voorkomen. De drie belangrijkste criteria om in aanmerking te komen voor de nieuwe regeling Gratis VOG voor vrijwilligers zijn:

1. Er moet sprake zijn van *vrijwilligerswerk*. Dit betekent dat er geen verplichting bestaat om de werkzaamheden uit te voeren, dat er geen sprake is van betaalde activiteiten (een vergoeding binnen de fiscale vrijwilligersregeling is wel mogelijk) en dat de werkzaamheden in georganiseerd verband plaatsvinden.
2. De vrijwilliger *werkt met kwetsbare personen*. Het «werken met» impliceert dat sprake is van een direct contact. Onder kwetsbare personen versta ik bijvoorbeeld minderjarigen, mensen die zorg- en ondersteuning ontvangen en mensen met een verstandelijke beperking. Ik zal hiervoor geen strikte definities meegeven. Organisaties die in aanmerking willen komen voor de regeling dienen beargumenteerd aan te geven dat de vrijwilligers die zij inzetten werken met kwetsbare personen.
3. De organisatie moet een *actief en gedegen preventie- en integriteitsbeleid* hanteren. Om in aanmerking te komen voor de regeling dient een organisatie haar integriteitsbeleid toe te lichten in een beleidsplan of een link naar haar website op te nemen, waar het plan is uitgewerkt.

Aanvraagproces

Alle organisaties die in aanmerking willen komen voor de regeling kunnen hun organisatie aanmelden op de website www.gratisvog.nl. Hierbij dienen zij informatie over het type vrijwilligerswerk en het gevoerde preventie- en integriteitsbeleid aan te leveren (zie bovenstaande criteria). Ook dienen zij een inschatting te maken van het aantal vrijwilligers dat de aankomende vijf jaar in aanmerking zal komen voor een gratis aanvraag van de VOG. Dit heeft onder andere ten doel om een organisatie bewust te laten nadenken over het aantal vrijwilligers waarvoor het een VOG nodig acht en tevens om enig zicht te houden op de te verwachten toestroom van het aantal aanvragen. Het CIBG zal vervolgens beoordelen of de betreffende organisatie voldoet aan de criteria van de regeling en de organisatie hiervan op de hoogte stellen. Als een organisatie eenmaal is aangemerkt als een Gratis VOG-organisatie dan geldt deze toelating voor een periode van maximaal vijf jaar. Hierna moet een nieuwe aanvraag worden gedaan. Organisaties ontvangen ruim voor het aflopen van deze periode een bericht. Organisaties die al zijn toegelaten tot de bestaande regeling van Justitie en Veiligheid zijn automatisch ook toegelaten tot de nieuwe regeling voor dezelfde periode van vijf jaar.³

³ Voor deze organisaties geldt als start van de periode van vijf jaar het moment van toelating tot de bestaande regeling.

Als een organisatie is aangemerkt als Gratis VOG-organisatie dan kan het via de website van Justis aangeven welke vrijwilligers gratis een VOG kunnen aanvragen. Hiervoor hebben organisaties eHerkenning nodig. De betreffende vrijwilligers krijgen hiervan bericht en maken zelf de afweging of zij inderdaad een VOG willen aanvragen. De hieraan gekoppelde juridische screening blijft de verantwoordelijkheid van de Minister voor Rechtsbescherming en wordt uitgevoerd door Justis, zoals dat nu ook het geval is.

Anders dan andere (vrijwilligers)organisaties beschikken kerkelijke gemeenten en parochies vanwege privacy-overwegingen niet over een KvK-nummer op lokaal niveau. Hierdoor hebben zij momenteel geen toegang tot eHerkenning en kunnen zij niet elektronisch communiceren met de overheid, en daarmee met Justis, dat verantwoordelijk is voor de afgifte van de VOG. Ik vind het van essentieel belang dat ook kerkelijke gemeenten en parochies gebruik kunnen maken van de regeling Gratis VOG voor vrijwilligers. Op dit moment verkent het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) of een aangepaste KvK-inschrijving door kerken mogelijk en wenselijk is. Ik begrijp dat dit op korte termijn duidelijk wordt. Het is mijn hoop en verwachting dat alle kerkelijke gemeenten en parochies vervolgens zo snel mogelijk kunnen deelnemen aan de regeling. Mocht een aangepaste KvK-inschrijving toch niet mogelijk zijn, dan ga ik graag met het CIO in gesprek over alternatieve opties. Op dit moment zorgt het CIO ervoor dat vrijwilligers die werkzaam zijn binnen de Rooms-Katholieke Kerk, de Protestantse Kerk en het Leger des Heils op alternatieve wijze gratis een VOG kunnen aanvragen. Ik zal het CIO in staat stellen om dit te blijven doen voor deze vrijwilligers, en eventueel ook voor vrijwilligers die werkzaam zijn bij andere kerkgenootschappen, totdat een structurele oplossing voor bovenstaande gevonden is.

De koepelorganisaties NOC*NSF, NOV en CIO hebben ook bij de nieuwe regeling een belangrijke rol. Zij zijn actief betrokken bij het vormgeven van de regeling en onderhouden veelvuldig contact met het Ministerie van VWS, Justis en het CIBG. De koepelorganisaties krijgen middelen om hun achterban te activeren en hen te informeren over het belang van een actief en gedegen preventie- en integriteitsbeleid. Tevens zullen de koepelorganisaties diverse informatieproducten ontwikkelen en krijgen zij een belangrijke rol in het aansturen van een pool van experts die door (vrijwilligers)organisaties geraadpleegd kan worden.

Zoals ik u al eerder heb bericht, is een van de uitgangspunten van de nieuwe regeling Gratis VOG voor vrijwilligers dat de bureaucratie en administratieve lasten zo beperkt mogelijk worden gehouden. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om enkele voorwaarden te stellen aan het gebruik van de regeling om ervoor te zorgen dat deze het gewenste effect heeft en om eventueel misbruik te voorkomen.

Informeren over de regeling

Het is mijn verwachting dat het vrijwilligerswerk met de nieuwe regeling Gratis VOG voor vrijwilligers veiliger wordt. De regeling zal ik periodiek evalueren, waarbij ik onder andere kijk naar het gebruik van de regeling en de mate waarin de regeling bijdraagt aan het aantal organisaties dat een actief en gedegen preventie- en integriteitsbeleid hanteert. De eerste evaluatie vindt naar verwachting eind 2019 of begin 2020 plaats. Ik zal u informeren over de uitkomsten van deze evaluatie. Ik zal in de opstartfase van de nieuwe regeling nauw contact houden met de koepelorganisaties, het CIBG en Justis om de verwachte toestroom van het aantal aanvragen

op beheerste wijze te laten verlopen. Zoals ik tijdens het schriftelijk overleg Gratis VOG heb aangegeven, zal ik u tevens informeren indien er sprake is van een dreigende budgetoverschrijding.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
H.M. de Jonge